

Alim YILDIZ

Adı Aşk

“Aşk akılla anlaşılmaz, bu nedenle aşk nidası akli yağmaya verdiği gibi aşkın sevdası da varlığı fenâ makamına ulaştırır.”

“Aşk, Allah'a olan büyük sevgi demektir. Allah hem korkulan hem de sevilen bir varlıktır. Sevginin nedeni güzelliğidir. İnsanda güzel olan şeylere karşı bir eğilim vardır. Gerçek güzelliği ise Allah'a aittir.”

Herkesin sıkça kullandığı, dilinden düşürmediği öyle kavramlar vardır ki bu kavramların tanımını yapmalarını kendilerinden istediğimizde bizi ikna edecek bir tarif de yapamazlar. Yaşanıp anlatılmayan kavramlardır bunlar. İlk insandan itibaren var olan, şairlerin ve ozanların sürekli olarak dillerinden düşürmedikleri kavramlardan biri de aşktır. Aşk şairi Yunus'un

Gökten belâ yağmur gibi yağsa
Başını ona tutmaktır adı aşk

dediği, Eşrefoğlu Rumi'nin

Yoğ idi levh ü kalem aşk var idi
Âşık u mâşuk u aşk bir yâr idi
Âşık u mâşuk u aşk bir yâr iken
Cebrâil ol arada ayyâr idi

şeklinde ifade ettiği şeydir aşk. Türk edebiyatının en büyük şairlerinden Fuzulî dünyada olan tek gerçeğin aşk olduğunu, ilmin bile bir dedikodudan ibaret olduğunu

Aşk imiş her ne var âlemde
İlim bir kıl ü kâl imiş ancak
sözleriyle ifade eder.

Aşk, tasavvuf, İslâm felsefesi ve edebiyatta kullanılan geniş anlamli bir terimdir. Sarmaşık anlamına gelen ve "ışk" kelimesinden alınan aşk, muhabbetin seveni kavraması, bütün vücûduna yayılması, âdeta onu sarmaşık dalları gibi sarmış olmasıdır. İnsanı, her durum ve hâliyle Hakk'a götüren bir yoldur aşk. Olgun insan olma yollarından biri aşk yoludur ve bu en kestirme yol sayılmaktadır. Buradaki aşk, Allah'a olan büyük sevgi demektir. Allah hem korkulan hem de sevilen bir varlıktır. Sevginin nedeni güzelliğidir. İnsanda güzel olan şeylere karşı bir eğilim vardır. Gerçek güzelliği ise Allah'a aittir. Mutasavvıfların çok kullandıkları ve "kenz-i mahfî" olarak bilinen bir kudsî hadiste "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi sevdim. Beni bilsinler ve tanışınlar diye yaratıkları yarattım." ifadeleri aşkın cihanşümulüllüğünü göstermektedir.

Aşk insan soyunun en gerçek niteliğidir. Allah, Âdem'i aşk ile yaratmıştır. Âdem, Rabbinden gelen sureti taşır kendinde ve yaratılmış başka hiç

bir insan onun gittiği aşk yolunda gidemez. Aşk, süfler için aşağılık nitelikleri eğitmenin tek şer'i yoludur. Aşk yolunda akıl, kitap yüklü eşeğe benzer, topal bir eşektir. Oysa aşk, Muhammed'i Allah'ın huzuruna götüren kanatlı Buraktır.

Allah'ın güzel isimlerinden hemen her biri tek yönlü iken, seven ve sevilen anlamına gelen Vedûd ismi iki yönlüdür. Mecâzî ve hakîki olmak üzere ikiye ayrılan aşk, "hakikatın köprüsü mecazdır" ifadesine göre her iki durumda da insanı Mevlâ'ya götüren bir yoldur. Allah'ı bilmek, O'nu gerektiği gibi tanımak ancak aşk ile meydana gelir. Allah'ı gerçekten seven kişi, yarattığı her şeyi de Allah'ın yaratmış olması nedeniyle sever. Bu aşk güzele değil, güzelliğidir. Bazen âşık aşka fânî olur, o zaman aşk hâline gelir. Sonra ise aşk mâşukta fânî olur. Muhabbetin sonu aşkın başlangıcıdır. Muhabbet kalp için, aşk ise ruh içindir.

Aşk aynı zamanda vahdet-i vücûd anlayışının da temel unsurlarından biridir. Mutasavvıflar baştan beri akılla Allah'a varılmayacağını, O'na ulaşmanın ancak sevgiyle olacağını savunmuşlardır. Miracda söz konusu edilen Cebrail akli, Refref aşkı temsil eder. Hz. Peygamber (s.a.v)'i bir noktaya kadar götüren Cebrail, daha ileri götürmesi için O (s.a.v)'nu Refrefe teslim etmiştir. Bunun için Allah'a giden yolda akıl belli bir yerde durmak zorundadır. Bu noktadan itibaren insanı Allah'a götüren aşktır. Müslüman milletlerin edebiyatlarında olduğu gibi Türk edebiyatında da aşk çok önemli bir yere sahiptir. Divan ve tasavvuf edebiyatlarında mutlak hakikat olan Allah'a ulaşma anlamına gelen vaslatın aşk ve akıl olmak üzere iki yolu bulunmaktadır. Âşık aşkı, zahid ise akli temsil etmektedir. Kişiyi maksuduna ulaştıran en çetin

olmakla birlikte en kestirme yol aşk yoludur. Akıl gönlü aşktan ayırmak ister, gönlü ise aşka koşar ve aşkı her şeyi tercih eder. Âşık, aşkı zühde tercih eder ve bu nedenle zâhidi sürekli olarak tenkit eder.

Aşk akılla anlaşılmaz, bu nedenle aşk nidası akli yağmaya verdiği gibi aşkın sevdası da varlığı fenâ makamına ulaştırır. İnsan ezeli meclisinde aşkı ve âşıkları yaratana hayran iken bir ayrılık âlemi olan dünyaya geldiğinde başına bir çok iş gelmiştir. Âşığın durumuna bakıp da onu kinamamak gerekir. Çünkü Kays'ı Mecnun'a çeviren aşkın Leyla'sıdır. Dağ ve çöllerini Mecnun'un meskeni hâline getiren de yine aşktan başka bir şey değildir.

Yazımızı İsmail Hakkı Bursevî (v. 1724)'den bir şiirle bitirelim.

Hikmet-i Lokmân'ı neyler mübtelâ-yı aşk olan
İstemez taht-ı Süleymân pür-hevâ-yı aşk olan

Eylemez ayyâr ile aşk u muhabbet bir nefes
Bezmi-yâre vâsil olup âşinâ-yı aşk olan

El uzatmaz mâsivâyâ cümlesin mahrem bilir
Böyledir hem âşinâ-yı merhabâ-yı aşk olan

Neylesin netsin bugün dârûş-şifâ-yı âlemi
Zâhidâ derdiyle cûyâ-yı devâ-yı aşk olan

Hakkî'â âlemde dermân istemez bil hâsılı
Bestdir gamda kalıp sâhib-belâ-yı aşk olan